

Лідія Корсун, Нью-Йорк –
Київ. Спеціально
для «Час і Події»

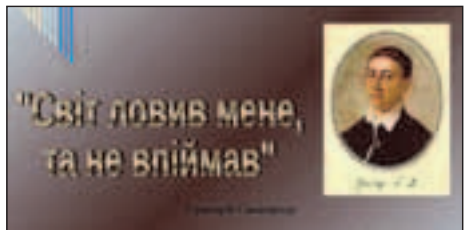
«Зі Сковородою та Шев-
ченком ми незнищенні»

Борис Олійник

Знову маю нагоду нагадати нашим читачам про унікальний клуб «Співуча родина», який діє при Київському міському будинку вчителя вже 22 роки, об'єднує інтелектуалів та творчих людей музично-пісенної та літературної галузей культури. Його лідери та активісти – альтруїсти-волонтери – знаходять способи забезпечити його діяльність (щомісячні зустрічі) безкоштовно.

А важливість тем, рівень та кількість учасників сцени перевершує часто рівень ринкових заходів. У «Співучій родині» дуже часто можна зустріти ексклюзив та творчі сюрпризи.

Одна з найбільш вражаючих зустрічей поточного творчого сезону, про яку варто говорити на міжнародному рівні (Київ – Нью-Йорк – Чикаго) відбулася у квітні ц. р. Тематика присвячена життю, творчості, особистості одного з найбільш великих і знакових українців – Григорія Сковороди (3 грудня 1722 року, Чорнухи, Полтавщина – 9 листопада 1794 року, Іванівка, Харківщина).

Чому саме Сковорода?

«Григорій Савович Сковорода – перший український філософ (просвітитель-гуманіст), поет, байкар, музикант, композитор, співак, перекладач, Великий Учитель-педагог. Про нього написано більше, ніж 5000 книг і різних публікацій, ще більше існує легенд, які передаються з вуст в уста і записані в письмових творах, проте ніхто до цього часу не може сказати: «Я знаю Сковороду» Він залишається невідомим, але ловить нас. Бо інтерес до його життя і творчості постійно зростає.

Відомий бразильський письменник-містик Пауло Коельо, відвідавши Україну в 2006 році, в одному з інтерв'ю сказав: «Я прийшов вклонитися землі, яка народила філософа XXI сторіччя Григорія Сковороду». Виходить, що Сковорода випередив свій час на 300 років!» (Віра Мельник, сковородознавець).

Чим для кожного з нас цікава ця зустріч, і що можемо взяти для себе навіть у переказі цієї події? Те, що її учасники зуміли донести основні постулати його філософського вчення та унікальність особистості. Дехто, можливо, лише починає опановувати це пізнання і надихнувся вивчити його більше. Іншим дав можливість зрозуміти, що все, чому він вчив і як жив сам – один зі способів вдосконалюватися кожному і таким чином вдосконалювати світ, що переживає нині гостру духовну і моральну кризу.

Ігор Якубовський – композитор, музикант, соліст дуету «Простір музики» у ролі Григорія Сковороди

Доторкнутися до безмежного світу Григорія Сковороди

(Київський клуб «Співуча родина» про великого українського мудреця, філософа-просвітителя)

На сцені Київського міського будинку вчителя, 20 квітня 2016 р.

Передісторія сковородинського вечора у «Співучій родині»

Але спочатку про те, як зародилася ідея цього вечора. Це важливо, бо, традиційна клубна зустріч у публічному клубі «Співуча родина» стала, на мій погляд, подією. І не треба бути містиком, щоб погодитися, що сам Сковорода, його безсмертний Дух об'єднав кількох ентузіастів-митців разом, щоб здійснити публічну розповідь про нього.

Було це так: багаторічні члени клубу, відомий в столиці та Україні дует лауреатів багатьох національних і міжнародних премій конкурсів, фестивалів Галина та Людмила Турчак та не менш відомий дует «Простір музики» у складі композиторів та співаків, лауреатів та дипломантів багатьох національних, міжнародних конкурсів і фестивалів Сергія Мороза та Ігоря Якубовського навесні 2015 р. підготували і провели програму «Жива душа поетова свята», присвячену дню народження Т. Г. Шевченка. Їм стало цікаво продовжити творчу співпрацю. І зупинилися на творчості Сковороди, інтерес до якого мали всі четверо. «Ми зі сестрою, – пише Людмила Турчак, – хотіли детальніше познайомитися з цією цікавою, напрочуд талановитою людиною, адже в свій час, навчаючись у київській школі, ми тільки починали знайомитися з цим ім'ям».

Композитори Ігор Якубовський та Сергій Мороз почали писати музику на ними ж підібрані сковородинські вірші. Сестри Турчак запросили до своєї творчої команди академіка НАН України, голову Інформаційно-мовного фонду в місті Києві, вченого і композитора Володимира Широкова, який теж написав музику на два вірші Сковороди і пізніше на сцені власноручно акомпанував їм на білосніжному клавесині.

(Аура та образ XVIII сторіччя). Дует сестер Турчак розучує репертуар. Ігор Якубовський залучає до підготовки пісенний дует юних студентів – Дашу Вакулу та Дениса Фелька з Київського коледжу легкої промисловості, де він працює заступником директора. Одну зі своїх пісень виконали згодом на сцені у складі тріо.

Програмний директор та відповідальний секретар клубу Любов Лавриненко звернулася до сковородознавця Віри Мельник, члена Сковородинського товариства в м. Київ, яка в 2014 р. отримала міжнародну премію «Коронація слова» за кіносценарій «Легенда Григорія Сковороди», з пропозицією написати сценарій вечора з врахуванням творчих напрацювань митців клубу. У результаті, отримали спеціальний сценарій у форматі літературно-музичної композиції під назвою «Сад божественних пісень Григорія Сковороди». Сценарій високопрофесійний, глибокий. Він включив інформацію про основні філософські постулати Г. С. Сковороди, фрагменти його біографії та окремі твори. Належно оцінив сценарій присутній на вечорі директор Центру сковородознавства з Переяслав-Хмельницького, доктор філологічних наук Микола Корпанюк: «З художньої точки зору він досить поетичний, цікавий, змістовний».

Отож, згадані тут учасники втілювали його на сцені як солісти, музиканти, актори і постановники. Ігор Якубовський за одностайною думкою організаторів, публіки, колег та сковородинців блискуче зіграв ще й роль Сковороди (перука, гусяче перо та свита допомогли створити реальний зовнішній образ, дуже схожий на портретного Сковороду). Але найголовніше, розуміючого його внутрішньо. Своім власним проникненням у суть його вчення Ігор Якубовський зумів донести слухачам його слово, дух, думку. Режисером-постановником цієї, скоріш, театральної вистави, ніж композиції, була Людмила Турчак. А вдвох зі сестрою Галиною виконували ще й ролі ведучих. Сергій Мороз проявив ще й мистецтво художнього читання, виконавши дві знакові байки Сковороди. Це був загодований гурт «зіграних» між собою талановитих однодумців, залюблених у пісню, музику, інтелектуальне літературне слово, і головне, об'єднаних жагою і пізнання, і популяризації вчення, ідей, поетичної спадщини Великого Українця.

Які в професійній театральній виставі, дія відбувалися на фоні класичної музики композиторів XVIII сторіччя, на моніторах демонструвалися фотозображення (портрети та афоризми Григорія Сковороди, сковородин-

ські місця, його музеї в Переяславі та на Харківщині, їх експонати). Відеоряд підготувала член клубу Наталя Полтавець.

Штрихи життєвого шляху Григорія Сковороди

Народився Григорій Савович Сковорода в 1722 р., в с. Чорнухи, Полтавської губернії, в небагатій козацькій родині. Від природи мав добрий голос та здібність до навчання. Вчився в церковноприходській школі. Потім – у Києво-Могилянській академії, навчаючись там 12 років із п'ятирічною перервою. Вивчав риторику, філософію, богослов'я, риторику, поетику, шість чи сім іноземних мов, включаючи грецьку, латину і навіть давньоєврейську. Біографію не одностайні: закінчив він Академію чи ні, бо навчався з великою перервою. Але знання отримав глибокі. Перерва в навчанні викликана тим, що, володіючи прекрасним голосом (альт), пройшов конкурс хориста придворної капели цариці Єлизавети і два роки був учасником хору. Вирізнявся серед інших. Мав можливість залишитися там капельмейстером. Відмовився. Поїхав в Європу спочатку у складі царської експедиції і 5 років перебував там. Вивчав філософію, літературу, природничі науки. Повернувшись в Україну іншою людиною, мислителем «нової» європейської думки. Його світогляд формувался під впливом грецької філософії (його навіть називають українським Сократом), європейського просвітництва та української народної поетичної творчості. А його вчення засновано на християнській і народній моралі. Був віруючою людиною, але не визнавав церковних догм.

В Україні два роки викладав пітику в Переяславському, а потім сім років у

Ігор Якубовський та студенти Даша Вакула і Денис Фелько виконують пісню на слова Г. С. Сковороди, муз. І. Якубовського «Вже хмара пройшла. Райдуга в небі грає»

Харківському колегіумам. В обох випадках був звільнений через навчання за своїми нестандартними програмами. Між викладанням у колегіумам років шість навчав сина поміщика Томари (Василь Томара став у майбутньому дипломатом), але теж був звільнений за використання нестандартної методики.

Після звільнення з Харківського колегіуму протягом 25 років – мандрівний філософ. Писав філософські трактати, байки прозою, вірші. У торбині своїй завжди тримав Біблію та 33 своїх діалоги (трактати). Своєї домівки не мав. Жив у друзів. Для всіх був бажаним. До нього – його знань, доброти і приязного характеру – тягнулися люди. Селяни знали його, вважали своїм. («Жереб мій із бідняками, але з мудрістю без меж»).

До всіх людей ставився з повагою, незалежно від соціального стану, бо цінував їхню духовність, а не походження. Був майже аскетом. Вдовольнявся мінімумом потрібного. Допомігав простим людям, зцілював їх, володіючи особливим даром для цього. Ще при житті став культовою особою.

Його постійно намагалися приручити: пропонували і владні, і церковні високі

Дует «Сестри Галина і Людмила Турчак» (у центрі) та дует «Простір музики» Ігор Якубовський (праворуч) і Сергій Мороз (ліворуч) – основні виконавці літературно-музичної композиції «Сад божественних пісень»

Людмила Турчак – режисер та співведуча вечора, солістка

Сергій Мороз – композитор, соліст дуету «Простір музики»

посади. Навіть цариця Катерина не спокусила Петербургом. Цінував понад усе свободу. Навіть відмовився від особистого щастя, кохаючи все життя одну жінку. Він знехтував матеріальним, владою над людьми та славою в ім'я свободи, служіння Духу та своєму покликанню.

Помер у 1794 році і похований в маєтку поміщика Андрія Ковалівського, на Харківщині. Нині це село Сквородинівка з його музеєм. Свої рукописи передав своєму учневі та другу Михайлові Ковалінському, який і написав першу біографію свого Вчителя, залишив про нього свої спомини.

Існує легенда, що він знав про час своєї смерті і підготувався до цього. Навіть викопав собі могилу. Відомий усім надпис на своїй могилі «Світ ловив мене, але не впіймав» замовив задалегідь.

Він випередив свій час і довго залишався загадкою.

Мудрець XVIII ст. – сучасний і актуальний у XXI-му

«Його називають українським Сократом, Діогеном, Піфагором і «першим безхатченком», бо він ніколи не мав свого житла; Майстром, який усе життя присвятив тлумаченню Біблії та еретиком, який не визнавав церковні обряди, пророком і чаклунком, який творив чудеса, цілював хворих, знав мову тварин, спілкувався зі силами Природи. Одні ставили його портрети на покуті поряд з іконами, а інші зневажали» (Віра Мельник, зі сценарію).

Скворода (Якубовський) та ведучі вистави-композиції (сестри Турчак) розповіли аудиторії дещо з його вчення згідно зі сценарієм. Майже все з цього нам прийнятне і може бути помічним.

Пізнай самого себе

«О, Боже мій! Яке важке все те, що ненадійне і дурне! Яке легке і солодке все, що істинне і потрібне! Головне – пізнати себе, пізнати в собі ІСТИННУ ЛЮДИНУ!

«Не тіло, а Душа є людиною». Пізнай свою душу, яка приходить постійно у світ, обираючи нове тіло. «Є тіло земляне – тимчасове, його душа скидає, як старий одяг, а істинне тіло – не видиме – це Душа і думки людини».

«Думки, наче повітря. Його годі побачити, але воно твердіше від землі і сильніше від води: ламає дерева, руйнує будівлі, жене хвилі і кораблі, їсть залізо і камінь, гасить возонь. Так і думки сердечні. Наче їх не видно, але від цієї іскри виникає пожежа, хвилювання і руйни, від цього зерна залежить ціле дерево нашого життя. Коли зерно добре, то й добрі плоди».

Афоризми:

«Щастя твоє в тобі самому: пізнавши себе, пізнаєш усе, а не пізнаєш себе, ходитимеш у темряві».

«Що посієш, те й пожнеш. Думки визначають зміст і наповнення життя людини».

«Життя людини – шлях пізнання себе, самовдосконалення, примноження Духу».

Пізнати себе самого – спостерігати за своїм внутрішнім світом наодинці зі самим собою, за своєю поведінкою, аналізувати свої не тільки позитивні а й негативні сторони. Зуміти бачити себе справжнім, а не таким, яким бачать тебе люди чи навіть ти сам. Чесно знайти відповідь на питання: хто я, що я хочу. Філософ наголошував, що пізнання себе самого – це шлях до самовдосконалення. Перш за все, свого Духу. А ще – шлях до щастя.

Щастя

Не той щасливий, хто багато має, а хто задоволений тим, чим володіє

Щастя, – вважає філософ, – може мати кожна людина, бо «воно скрізь і завжди з нами: як риба у воді, так і ми в ньому, і воно біля нас шукає нас самих». Так, його всі прагнуть та не всі його правильно розуміють. Більшість людей шукають щастя в багатстві. Скворода зневажав багатство, вважав, що від надмірності все зло на землі: заздрість, агресивність, злодіство, вбивства, війни, навіть загибель імперій. «Багатою людей багатство пожерло, наче повинь всесвітнього потопу...» (Скворода Г. С. Розмова про істинне щастя. – Харків, 2002).

Він зневажав і славу, і владолюбство. Недарма відмовився від усіх спокус чинами, офіційним статусом вченого, навіть професорство двічі втрачав, бо для цього треба було дотримуватися офіційних правил і канонів. Зате він отримав більше: лише способом свого життя навчав інших. І став Великим Учителем для своїх сучасників і майбутніх поколінь. І пізнання самого себе Скворода здійснював все своє життя. Тому, мабуть, і прагнув самотності, бо найвище щастя для нього – досягнення глибин власної душі. Він не прагнув самоізоляції, він прагнув самовдосконалення.

Афоризми:

«Чи не дивно, що один у багатстві – бідний, а інший у бідності – багатий».

«Не шукай щастя за морем, не проси його в людини, не прагни в палаци, не плазуй земною кулею, не блукай Єрусалимами... Істинне щастя – всередині нас».

«Солодке пізнає пізніше той, хто може проковтнути неприємне».

«Я зневажаю Крезів, не заздрю Юліям, байдужий до Демосфенів, жалю багатих... Я ж, якщо маю друзів, відчу-

ваю себе не лише щасливим, але й найщасливішим».

Споріднена праця і мир у душі

За Сквородою, людина щаслива тоді, коли виконує «споріднену працю» – ту, яка їй подобається і приносить суспільству користь. Така людина завжди матиме гармонію і мир у душі.

Ця формула надважлива: пізнати своє покликання згідно зі своєю природою. Робити те, що тобі подобається. Не важливий твій статус. А важливо, як ти себе почуваш, виконуючи певну роботу. Чи не насилуєш себе... Це філософ називав «спорідненою працею».

«Хто спотворює і знищує будь-яку справу? Неспорідненість! Хто умертвляє Науки й мистецтва? Неспорідненість! Хто збезчестив священницький і чернецький чини? Неспорідненість. Вона всякій посаді – внутрішня отрута і вбивця» (Г. Скворода).

І пояснив оце щастя улюбленої справи формулою «Рівна нерівність. Перед Богом усі професії рівні. Не треба порівнювати себе

бесне, навіки згинула, як видно з переказів, за те, що почала вчитися літати в Орла. Сам сатана таке вигадав...

– Слухай-но, дурепю! – обізвав її проповідь Орел. – Не тому загинула премудра твоя прабаба, що літала, а тому що взялася не за свою справу. – Літання ніколи не гірше за повзання».

Свобода внутрішня і зовнішня

І ще одна умова щастя за Сквородою – свобода. Він «шанував свободу як найвищу цінність людського життя, тлумачив свободу як характерний для мудрого чоловіка душевний спокій...» За Сквородою, внутрішня, істинна людина є вільною. І вона прямує до Бога. У своєму житті він не дозволив жодного разу нікому одягти пута типових тому часові благ, тобто, посягнути на свою свободу. І це істинно так: «Світ ловив його, але не впіймав». Він зумів зберегти в чистоті той скарб, який найбільше цінував – Свободу. Пов'язував «сродну працю» зі свободою: людина стає духовно вільною, коли займається тим, що любить і до чого має здібності. Гармонійність людини і справи, якою вона займається, дарують їй особисту свободу. Все так просто, тому геніально.

Про свободу зовнішню сказав у вірші «De Libertate»: «Що є свобода? Добро в ній яке? // Кажуть, неначе воно золотее? // Ні ж бо, не злотне: зрівнявши все злото. // Проти свободи воно – лиш болото».

«І він найбільше в світі цінував Свободу і Любов. «Любов виникає з любові. Коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю».

Любов – усе. Що дає основу? – Любов! Що творить? – Любов! Що зберігає – Любов!

Що дає насолоду? – Любов! Вона – початок, середина й кінець. Альфа і омега». (Зі сценарію).

Мистецтво жити

Скворода навчав своїх учнів та оточення і мистецтву побутового життя: як харчуватися, скільки треба спати, їсти, пити, які книги читати, як обирати друзів.

Ось його лист до свого учня Михайла Ковалінського: «Найдорожчий друже Михайле! Дехто, як каже Сократ, живе, щоб їсти й пити, я ж навпаки – їм, щоб жити. Хоч більшість зовсім не знає, що значить жити, об'їдаються м'ясом і обпиваються різними хмільними напоями. Тому найважче мистецтво – навчитися жити... Ми уникаємо хворих тілом, щоб вони не могли нас заразити різними хворобами, але охоче підтримуємо

Фрагмент глядацького залу Київського міського будинку вчителя. Вечір «Сад божественних пісень», 20 квітня 2016 р.

з кимось іншим. Бог – як фонтан. А кожний з нас – це посудина. Посудина різної величини. І Бог щедро заповнює всі посудини.

І щастя – це те, що в нас всередині. А не те, що мають інші. Інші можуть лише допомогти собі зрозуміти і знайти себе.

Афоризми:

«Щасливий той, хто має мир у душі та споріднену працю».

«... Найнижча посада буває людині причиною щастя, коли до неї є природний нахил».

Про «сродну працю» – його байка «Орел і черепаха», прочитана Сергієм Морозом:

«На похилім до води дубі сидів Орел, а поблизу Черепаха своїй братії проповідувала таке:

– Пропадай воно, оте літання!.. Покійна наша прабаба, дай Боже, їй Царство Не-

Микола Корпанюк - відомий сквородинознавець, директор Центру сквородинознавства при Переяслав-Хмельницькому педагогічному університеті захоплює втіас організаторів, виконавців та глядачів вечора

Людмила Турчак (крайня справа) від імені виконавців композиції говорить завершальні слова на честь Великого Українця, філософа-просвітителя Григорія Сквороди

Президент клубу «Співуча родина», професор Галина Лактонова, згідно з традицією, відкриває і завершує клубну зустріч, нестандартно, поетично підводячи підсумки і дякуючи всім учасникам дійства та спонсорам

зносини з людьми, чий дух пошкоджений розпустою, блудодійством, черевоугодництвом... А хвороби душі породжують хвороби тіла». (Зі сценарію).

Сковорода також радив своїм учням частіше бувати на природі, спостерігати за навколишнім світом, «оскільки людина – маленька частина Всесвіту».

Квартет, тріо, дует і соло...

У виконанні квартету (Галина та Людмила Турчак, Ігор Якубовський, Сергій Мороз) або тріо (сестри Турчак, Сергій Мороз та Сестри Турчак-Ігор Якубовський) або дуетами прозвучали пісні Сковороди: класична «Всякому городу звичай і права», а на музику Ігоря Якубовського «Підіймись на небеса – у Версальський хоч би сад...», «О, спокою наш коханий! Де тебе знайти в наш час?», «Бачачи життя осього горе», «Розпошир удаць зір свій, як і розуму коло».

А свій варіант пісні «Вже хмара пройшла. Райдуга в небі грає» Ігор заспівав зі своїми студентами – Дашею Вакулою та Денисом Фельком.

Дует сестер Галини та Людмили Турчак виконав пісні на музику Володимира Широкого під його акомпанемент на клавісині «Вже хмара пройшла. Райдуга в небі грає» та «Ой, ти, пташко жовтобока».

Сергій Мороз написав музику та виконав соло пісні «Чистий серцем будь собою», «В город не піду багатий», Гей, поля, поля зелені». Він же прочитав дві байки з філософським підтекстом: цитовану вже «Орел та черепаха» і «Верблюд та олень».

Погодьтеся, немало творчу ціліну підняли митці, причетні до «Співучої родини».

Нова родина сквородинців

Спеціально на цей вечір прибув для вітання доктор філологічних наук, професор Микола Корпанюк – директор Центру сквородинознавства при Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті ім. Г. С. Сковороди. Він був захоплений тим, що почув зі сцени, й, насамперед, професійним, переконливим виконанням ролі Сковороди Ігорем Якубовським.

До слова, Микола Павлович сповістив цікавий, маловідомий загальний факт: «Учні, приятелі і послідовники Г. Сковороди – слобідські шляхтичі – на його честь і в пам'ять про нього збудували Харківський університет під організаційним керівництвом Василя Каразина – сина другої дружини діда Ковалівського, в хаті якого жив і помер Сковорода».

Важливо: починаючи підготовку вечора, Клуб, окрім цього Центру в особі його директора Миколи Корпанюка, налагодив тісні зв'язки з усіма музеями Г. С. Сковороди, отримавши їхню всляку підтримку. Зв'язки, які погоджено продовжувати і надалі.

Це Чорнухинський літературно-меморіальний музей Г. С. Сковороди (с. Чорнухи, Полтавської обл., місце, де він народився) та Національний літературно-меморіальний музей Г. С. Сковороди (с. Сковородинівка, Харківської обл. – місце, де він помер). Це Меморіальний музей Г. С. Сковороди при Національному історико-етнографічному заповіднику «Переяслав», який розташований у будинку колишнього колеги, де Григорій Сковорода читав лекції з пітики в 1750-1751 рр.

Пропоную українцям нашої діаспори, хто опиниться в Києві, відвідати близький (85 км від столиці) Переяслав-Хмельницький – перлину української історії та зайти «до Сковороди».

Так, можливо, Божою волею, а може, Духом Сковороди (якщо бути містиком) квітнева зустріч у «Співучій родині» створила та об'єднала ще одну родину – прихильників духовної спадщини Г. С. Сковороди та його послідовників.

Уже почали діяти спільно. Директор Центру сквородознавства у Переяслав-Хмельницькому Микола Корпанюк розіслав матеріали про зустріч у «Співучій родині» (сценарій, світлина, аудіозапис пі-

На сцені – представники організаторів і виконавці дійства. Справа-наліво: академік Володимир Широков (автор музики пісень на слова Г. Сковороди), Віра Мельник (сковородинозвєць, автор сценарію літературно-музичної композиції «Сад божественних пісень»), Галина Лактіонова – президент клубу, Людмила Турчак – співведуча вечора, Сергій Мороз – композитор і співак, Галина Турчак – співведуча вечора, Ігор Якубовський – композитор, співак у ролі Григорія Сковороди, Даша Вакула та Денис Фелько – студенти, виконавці пісні на слова Г. Сковороди

сень І. Якубовського) у всі школи, пов'язані з іменем Г. Сковороди. А Клуб, своєю чергою, передав їх аналогічно всім музеям включно з друкованими запрошеннями.

Йдемо до Сковороди...

Увага українців до вчення Григорія Сковороди росте з кожним днем. У містах з'являються Сковородинські товариства. Є програми «Сковорода-295» (відзначення у 2017 р.) та «Сковорода-300» (відзначення у 2022 р.). Наш цинічний час потребує прикладу високоморальних щирих і чесних наставників, яким можна вірити і наслідувати. Саме таким був наш Великий Українець – Григорій Сковорода. Найкраще про нього сказав послідовник його філософії Лев Толстой: **Григорій Савович Сковорода – єдиний з філософів, «який жив, як учив, а учив, як жив».**

Особливо важливі сьогодні його погляди на сутність людського буття: хто ми, і в чому щастя. Всесвітня погоня за матеріальним та фізичними задоволеннями морально калічить молодь. Сковорода переконує: щастя не у володінні чимось, а лише в нас самих.

Філософські ідеї Сковороди (що є Бог, суть гармонії, роль праці і природи, первинність любові і дружби, духовна незалежність і внутрішня свобода, суть стосунків між людьми, слово і діло та багато-багато іншого), уважно познайомившись з якими, можемо сміливо долучити до свого світогляду: «Мій» Сковорода у кожного буде різний, але, напевно, кожен знайде в ньому своє.

Відгуки на «Сад Божественних пісень Григорія Сковороди»

Вони були миттєвими. І глядачі, й учасники, й організатори оцінили виставу-композицію з пристрасстю. Тому що волонтерськи порушити таку глибинну тему й успішно її втілити – це вартє і задоволення, і похвали, і захоплення.

Перший відгук надійшов від автора сценарію **Віри Мельник**:

«Наш вечір, як на мене, відбувся на належному рівні. Я дуже хвилювалася, бо сама постать Сковороди і його творчість вимагають професійного втілення. На щастя, дует сестер Галини та Людмили Турчак і дует «Простір музики» у складі Сергія Мороза та Ігоря Якубовського виявились **не тільки гарними співаками, а й талановитими акторами.**

Крім того, **хлопці написали гарну музику на вірші Сковороди.** Дуже неочікувано звучить Сковорода під гітару, але цікаво, сучасно, **свіжо.** У стилі **бароко написав музику на дві пісні Сковороди наш академік Володимир Широков.**

Ігор Якубовський у ролі Сковороди, **на мій погляд, був неперевершеним.** Він і зовні подібний до Григорія Савовича, і внутрішньо перейнявся його філософією, відчув його на інтуїтивному рівні, тому

цитати з творів Сковороди звучали надзвичайно виразно і переконливо».

Ігор Якубовський написав у своєму Фейсбуку:

«У чому ж таємниця вчення Великого Духоборця, і чим він близький нашим сучасникам?! Учасники літературно-музичної композиції, сценарій якої підготувала кінорежисерка Віра Мельник, спробували дати відповідь на це запитання. Всі глядачі в залі переконалися в тому, що мудрість, яка відображена в творах Г. Сковороди, як ніколи, є актуальною потрібною на сьогоднішній день, адже саме в ній відображена основна мета перебування людини на землі. І з кожним днем дедалі зрозумілішими стають слова Григорія Сковороди: впізнати і відкрити в собі ІСТИНУ, себто, стати ближче до Божественності!»

Варто додати, що пан Ігор написав розширене есе про значення вчення Г. Сковороди для сучасної людини. Воно вартє окремого опублікування. Як на мене, Ігоря Якубовського можна зарахувати до сквородознавців та його послідовників. Такий статус, як на мене, він заслужив, проявивши і знання багатогранного Сковороди, і вміння донести їх глядачам зі сцени та у своїх аналітичних записках опісля.

Галина Лактіонова – президент клубу «Співуча родина», доктор педагогічних наук, професор головної наукової співробітниця Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України (з інтерв'ю телефоном):

«Григорій Сковорода, на мій погляд, – символ українського середньовіччя аналогічно італійським художникам та скульпторам епохи Відродження. Наш Григорій Сковорода володів також багатьма талантами: вчений-філософ, поет, перекладач, музикант, композитор, співак... Його залишали керівником хору при царському дворі, а він відмовився. Подарував фразу, яку знає весь світ: «Світ ловив мене, але не впіймав». Українці ще добре знають його пісню «Всякому городу звичай і права», яка звучить в «Наталлі-Полтавці». І. Котлярєвського. І цим, можливо, обмежується знання про Сковороду пересічного українця. Але він значно складніший і багатший. І всі люди, які досліджують життєвий і творчий шлях Сковороди, можуть сказати: «Це він нас ловив, а ми достеменно його не знаємо». Тому що кожне наступне покоління відкривало свого Сковороду.

Минуло майже 300 років, коли закінчився земний шлях мудреця, а його вчення і творчість продовжують хвилювати нас. Твори надихають, наприклад, композиторів на створення музики. Саме цей вечір був цікавий тим, що Ігор Якубовський, Сергій Мороз, Володимир Широков написали музику на його твори. Їх виконували,

зокрема, й юні студенти. А ще всі, хто знав Ігоря Якубовського як композитора, музиканта і виконавця відкрили в ньому талант драматичного актора. Це теж було надзвичайно цікаво.

У багатьох присутніх у залі, напевно, з'явилася думка: «А чому я так мало знаю про Сковороду? А він же 300 років тому сказав речі, які актуальні і сьогодні». Можливо, вони звернуться до текстів Великого Учителя Сковороди, українських філософів, української культури.

Таку живу, емоційну розмову за допомогою мистецького слова, яка відбулася днями на сцені Будинку вчителя за участю вчителів, якими є і Ігор Якубовський, і Сергій Мороз, ніколи не замінить інформація з Інтернету. Живе слово викликає здивування. А здивування надихає на відкриття».

Людмила Турчак, солістка, ведуча, постановник вистави-композиції:

«Найсильніше моє враження від концерту – це радісні і світлі обличчя гостей – глядачів і море квітів, і щира подяка за бажання членів нашого клубу показати, як жив і творив сучасний для нас філософ у своєму 18 сторіччі. Щодня після концерту нам зі сестрою телефонують друзі та знайомі і дякують за те, що наш концерт розбудув і з них бажання читати і вивчати Григорія Сковороду, зв'язуючи своє життя з думками цього філософа, бо його багатогранна творчість актуальна і сьогодні.

А щодо мене особисто, то не минає і дня, щоб я не згадувала цю людину чи то в думках, чи то в розмові з друзями, і головне, що мені хочеться і далі вивчати Сковороду, співати його пісні і розповіджувати прості і рятівні істини цього філософа: «Не шукай багатства у житті, шукай радощі життя; не бажай багатого столу, бажай мати смак до їжі; не прагни мати м'яку постіль, прагни до солодкого сну; не проси дощу для багатого врожаю, а проси багатого врожаю».

Світлана Машкіна, глядач, шанувальниця клубу:

«Шана та вдячність творчій праці організаторам та виконавцям літературно-пісенного дійства за натхненний духовний пошук, популяризацію мудрого слова мандрівного філософа Г. С. Сковороди, що пізнавав світ серцем та прагнув відкрити його втаємничену природу в образній мові, що ніс і продовжує нести у часі. Філософська спадщина Григорія Сковороди належить Всесвіту. В його текстах – мислення вільної людини, яка сягає небесних висот і оберігає духовний космос Землі».

Епілог: Як на мене, то вистава-композиція «Сад божественних пісень Григорія Сковороди» заслуговує стати номінантом на премію імені Сковороди Українського фонду культури, враховуючи високий рівень сценарного матеріалу, професійності та креативності композиторської, музичної, виконавської, акторської праці всіх учасників. І той результат впливу на масового глядача, який стався, і ще продовжуватиметься в подальшому поширенні ними знань про Сковороду. Виставу вартє повторювати в навчальних закладах країни, принаймні, у столиці. Потенціал цього творчого гурту – невичерпний.

Висловлюю подяку за наданий матеріал, що стосується зустрічі в Клубі, передусім, Любові Лавриненко та Ігореві Якубовському, а також Вірі Мельник, Людмилі Турчак, Галині Лактіоновій, Світлані Машкіній.

Автор: *Лідія Корсун, лауреат Міжнародної премії імені Григорія Сковороди*
Фото Людмили Лазорик

P. S. Віртуальна і практична дружба «Співучої родини» та часопису «Час і Події» багаторічна. У кожному друкованому запрошенні та у виступах президента Клубу називається наш часопис як надійний інформаційний спонсор.

